

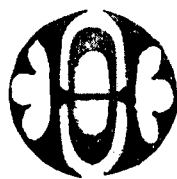
УЧИТЕЛЬСКАЯ БИБЛИОТЕКА
ПО ВОПРОСАМЪ ШКОЛЬНОГО ВОСПИТАНІЯ И ОБУЧЕНІЯ.

ВЫПУСКЪ VI.

Д. Д. Соколовъ.

СПРАВОЧНАЯ КНИЖКА
ПО
ЦЕРКОВНО-СЛАВЯНСКОМУ ПРАВОПИСАНІЮ.

Редакція журнала «Народное Образованіе»
С.-Петербургъ, Кабинетская, д. 13.

[СПБ., 1907]

Въ церковно-славянской азбукѣ имѣется по двѣ, по три, даже по четыре разныхъ буквы для обозначенія одного и того же звука. Затѣмъ, церковно-славянское письмо обладаетъ большимъ количествомъ надстрочныхъ знаковъ, начиная съ придыханія и удареній и кончая такъ называемыми титлами. Все это дало справщикамъ церковныхъ изданій богатый матеріалъ для того, чтобы систематическимъ употребленіемъ означенныхъ буквъ и знаковъ сдѣлать церковное письмо болѣе понятнымъ для читателей. Съ теченіемъ времени выработался цѣлый рядъ правилъ на этотъ счетъ,—правиль, правда, чисто-условныхъ, но въ общемъ представляющихъ довольно стройную систему, бесспорно могущую облегчить читателю чтеніе и пониманіе Священнаго Писанія и богослужебныхъ книгъ. Къ сожалѣнію, эта благая цѣль, которую преслѣдовали справщики, на дѣлѣ болѣе частью не достигалась вслѣдствіе отсутствія такой справочной книжки, которая возможно полно и наглядно знакомила бы читателей съ принятыми въ синодальныхъ изданіяхъ правилами правописанія. Существующія грамматики церковно-славянскаго языка и другія учебныя пособія касаются этихъ правилъ только мимоходомъ, излагаютъ ихъ неполно, а часто—

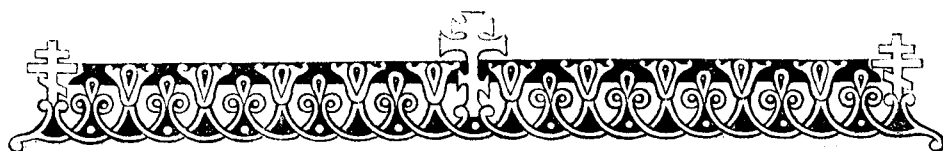
и невѣрно. Опытъ убѣдилъ насъ, что даже сами составители разныхъ церковно-славянскихъ азбукъ и грамматикъ встрѣчаютъ серьезныя затрудненія при печатаніи своихъ произведеній вслѣдствіе своего недостаточнаго знакомства съ этими правилами. Восполнить указанный пробѣлъ и составляетъ цѣль настоящаго изданія.

Въ виду того, что наибольшую трудность въ орѳографическомъ отношеніи представляютъ имена собственные, слѣдующія греческому правописанію, въ концѣ книжки приложенъ «Справочно-орѳографическій указатель» именъ святыхъ Православной Церкви. Въ этотъ указатель вошли, въ алфавитномъ порядкѣ, всѣ мужскія и женскія имена, обозначенныя въ «Мѣсяцесловѣ всѣхъ святыхъ, празднуемыхъ Православною Восточною Церковью» (Спб., 1891 г.) и въ «Мѣсяцесловѣ, съ Богомъ Святымъ, всего лѣта» (Москва, 1906 г.).

Составитель.

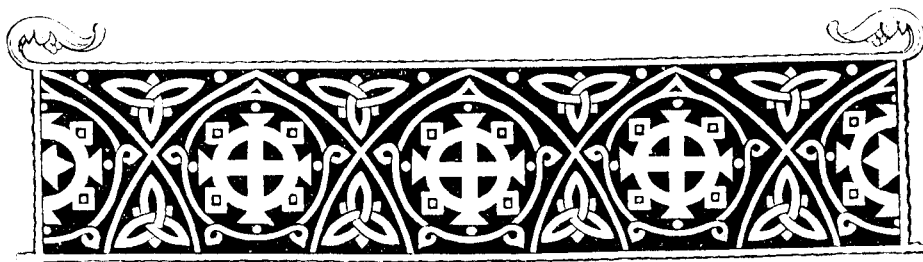

Святые равноапостольные Славянские Первоучители
КИРИЛЛЪ и МЕТОДІЙ.

ЦЕРКОВНО-СЛАВЯНСКАЯ АЗБУКА.

Прописныя буквы.	Строчныя буквы.	Названіе ихъ.	Произноше- ніе ихъ.	Прописныя буквы.	Строчныя буквы.	Названіе ихъ.	Произноше- ніе ихъ.
А	а	азъ	а	Ї	ѵ	у	у
Б	б	буки	б	Ф	ф	ферть	ф
В	в	вѣди	в	Х	х	херь	х
Г	г	глаголь	г	Ѧ	ѧ	отъ	от
Д	д	добро	д	Ц	ц	цы	ц
Е	Ѣ	есть	е	Ч	ч	червь	ч
Ж	ж	живѣте	ж	Ш	ш	ша	ш
З	з	зѣло	з	Щ	щ	ща	щ
И	и	иже	и	Ъ	ъ	ерь	ъ
І	ї	і	і	Ы	ы	еры	ы
К	к	како	к	Ь	ь	ерь	ь
Л	л	люди	л	Ѣ	ѣ	ять	ѣ
М	м	мыслѣте	м	Ю	ю	ю	ю
Н	н	нашъ	н	Я	я	я	я
О	о	онъ	о	Ѡ	ѡ	о	о
П	п	покой	п	Ѣ	ѣ	я	я
Р	р	рцы	р	Ѥ	ѥ	кси	кс
С	с	слово	с	Ѧ	ѧ	пси	пс
Т	т	твердо	т	Ѩ	ѩ	ѡита	ѡ
УѸ	уѸ	укъ	у	Ѫ	ѫ	ижица	и, в

СПРАВОЧНАЯ КНИЖКА

ПО

ЦЕРКОВНО-СЛАВЯНСКОМУ ПРАВОПИСАНІЮ.

Прописныя и строчныя буквы.

Прописныя (большія) буквы въ изданіяхъ церковной печати, какъ и въ русскомъ языкѣ, ставятся въ началѣ книги или ея отдѣловъ (въ началѣ «красной строки»). Но въ срединѣ предложеній всѣ слова, не исключая и собственныхъ именъ, пишутся (согласно постановленію Св. Синода отъ 27 ноября 1837 г. и 19 февраля 1888 г. и 29 марта 1888 г.) со *строчныхъ* буквъ, напимѣръ:

Кни́га ро́дства́ и́иса хрѣ́ста, сѣ́на а́вѣова, сѣ́на а́враа́мля. А́враа́мъ ро́ди іса́ака. Іса́акъ же ро́ди іа́ковѣ. Іа́ковъ же ро́ди іа́дѣ и вратѣю ѿго́ (Мо. 1, 1—2, по Славянской Библии, Спб. 1891 г.).

Примѣчаніе 1-ое. Въ настоящее время прописныя буквы въ именахъ собственныхъ и другихъ если и допускаются въ срединѣ предложенія, то только въ немногихъ особыхъ изданіяхъ, какъ напр. въ ставленной епископской грамотѣ, въ славянскомъ текстѣ «Новаго Завета на четырехъ языкахъ» (Спб. 1886—1904 г.), а также—въ частныхъ изданіяхъ (несинодальныхъ), согласно желанію издателей.

Примѣчаніе 2-ое. Въ силу вышеуказаннаго постановленія Св. Синода Высочайшій титулъ, а также имена Ихъ Императорскихъ Величествъ, Наслѣдника Цесаревича и всего Царствующаго Дома въ современныхъ синодальныхъ изданіяхъ печатаются строчными буквами, но въ разбивку («на разрядку»); напр., изъ прошеній великой ектеніи:

Шъ благочес'въишемъ, самодержавнѣишемъ, великомъ госуда'рѣ на'шемъ импер'торѣ нѣколаѣ александревичѣ всеѣ руссѣи: шъ с'в'пр'сг'и ѣг'шъ, благочестѣиѣишей госуда'рынѣ императрицѣ александрѣ ѣеб'д'шровнѣ: шъ мат'ери ѣг'шъ, благочестѣиѣишей госуда'рынѣ императрицѣ марѣи ѣеб'д'шровнѣ, гдѣшъ помолимсѣ. (Служѣбникъ. Тиснѣнѣе шестѣе. Спб. 1905 г., л. 51).

Гласныя буквы.

А, а.

Эта буква употребляется, какъ и въ русскомъ языкѣ.

Кромѣ того, она ставится 1) въ именахъ собственныхъ мужскаго и женскаго рода вмѣсто русскаго *я*, когда послѣднему предшествуетъ какая-либо гласная буква (напр. *йсаіа*, *йліа*, *маріа*, *зѡа*); 2) въ окончаніи родительнаго и винительнаго падежей единственнаго числа именъ существительныхъ, преимущественно же именъ собственныхъ на *ій*, *ѡй*, *ай*, *ей*, *ой* и *ей* (напр. *апрілій*—*апріліа*, *матіи*—*матіа*, *васілій*—*васіліа*, *стахѡй*—*стахѡа*, *сісѡй*—*сісѡа*, *тімоѡей*—*тімоѡа*, *шъ матѡса*), хотя, наряду съ окончаніемъ родительнаго и винительнаго падежей на *а*, встрѣчается окончаніе и на *ѡ* (напр. *ніколаѡ* въ имени Государа Императора—Служебникъ, Спб. 1905 г., стр. 129, 131; *ніколаѡ чѡдотѡрца*—тамъ же, стран. 349, 391; сравн. Святое Евангеліе, въ порядкѣ церковныхъ чтеній изложенное. Москва. Синодальная Типографія, 1904 г., листы 253 оборотъ, 274, 320 и др.).

Примѣчаніе. Слово *ѣвангеліе* (*ѣѡліе*) въ род. падежѣ ед. числа, а также въ им., вин. и зват. падежахъ мн. числа оканчивается на *а*,—*ѣѡліа* (Мрк. 1, 1; 8, 35; 10, 29). *йллиліа* пишется чрезъ *а*.

Е, е, ѣ.

Буква *ѣ* (такъ называемое *есть хвостатое* или *удлиненное*) пишется всегда въ началѣ слова; въ срединѣ же и на концѣ слова обычно пишется *е* (*есть простое*), напр. *ѣдинѣніе*.

Ѣ въ срединѣ и на концѣ слова употребляется только для отличія созвучныхъ (сходныхъ по звукамъ и ударенію) падежей, а именно:

1) *родительнаго* падежа *единственнаго* числа личныхъ мѣстоименій *ѣзъ* и *ты* и возвратнаго *себѣ* отъ *винительнаго* падежа того же числа, на примѣръ *):

Грѣдѣи по мнѣ крѣпѣи менѣ (род. п.) ѣсть (Мѡ. 3, 11). Иже насъ пріемлетъ, менѣ (вин. п.) пріемлетъ (Мѡ. 10, 40). Просѣшемъ оу тебѣ (род. п.) дай (Мѡ. 5, 42). Всѣ тебѣ (вин. п.) ѣщѣтъ (Мрк. 1, 37). Аще кто хощетъ по мнѣ ити, да ѡвѣржетъ себѣ (Мѡ. 16, 24). Возьмите ѣго моѣ на себѣ (Мѡ. 11, 29).

2) слѣдующихъ *падежей множественнаго* числа въ именахъ существительныхъ, прилагательныхъ, мѣстоименіяхъ и причастіяхъ отъ подобозвучныхъ падежей *единственнаго* числа:

а) *именительнаго*. Фарісѣѣ (им. п. мн. ч.) шѣдше совѣтъ сотвориша на него (Мѡ. 12, 14). Фарісѣѣ (зв. п. ед. ч.) слѣпый, ѡчисти прежде внѣтреннее стѣклѣницы и блюда (Мѡ. 23, 26). Стоѣхъ всѣ знаѣмѣи ѣго издадеча, и жѣны (им. п. мн. ч.), спослѣдствовавши ѣмъ ѡ галілеи (Лк. 23, 49). Не оубѡйси пріѣти мѣамъ жѣны (род. п. ед. ч.) твоеѣ (Мѡ. 1, 20). Страхованіѣ и знаменіѣ вѣліѣ (им. п. мн. ч.) съ небесѣ вѣдѣтъ (Лк. 21, 11). Родъ сѣи знаменіѣ (род. п. ед. ч.) ѣщѣтъ (Мрк. 8, 12). Рѣліѣ (им. п. ед. ч.) вѣра твоѣ (Мѡ. 15, 28).

б) *родительнаго*. Бѣзъ ѡтѣцъ (род. п. мн. ч.) нашихъ прослави ѡтрока своего іиса (Дѣян. 3, 13). ѡтѣцъ (им. п. ед. ч.) нашъ авраамъ ѣсть (Іоан. 8, 39). Сотвори мѣ іѣкѡ единаго ѡ наѣмникъ (род. п. мн. ч.) твоихъ (Лк. 15, 19). А наѣмникъ (им. п. ед. ч.) вѣжитъ (Іоан. 10, 13). Разумѣ же народъ многъ ѡ іудѣи (род. п. мн. ч.), іѣкѡ тѣ ѣсть (Іоан. 12, 9). Нѣсть іудѣи (им. п. ед. ч.), ни ѣллинъ (Гал. 3, 28).

Примѣчаніе. Посредствомъ *ѣ* отличается также родительный падежъ множественнаго числа именъ существительныхъ отъ созвучнаго съ нимъ (падежомъ) имени прилагательнаго того же корня; напр.: іеріѣкъ (Іоан. 1, 19), врачѣкъ (Мрк. 5, 26)—родительный падежъ множественнаго числа отъ іерей, врачъ, а іеріѣкъ, врачѣкъ—имена прилагательныя.

*) Приводимые въ настоящей книжкѣ примѣры взяты, главнымъ образомъ, изъ *Славяно-русскаго Евангелія* въ 8-ую долю листа (Спб., изда-ніе 60-ое, 1906 г.), частью же—изъ *Славянскои Библии съ параллельными мѣстами* (Спб. 1891 г.); примѣры же изъ другихъ изданій цитуются съ обозначеніемъ этихъ самыхъ изданій.

в) *дательнаго*. Бѣтъ всѣ по заповѣдемъ и оученіемъ (дат. п. мн. ч.) челоуѣческимъ (Кол. 2, 22). Дѣвръ бѣдѣши слѣжатель іѣса хрѣта, питаемъ словеснѣ вѣры и дѣврымъ оученіемъ (тв. п. ед. і.) (1 Тим. 4, 6). Да сподѣбитесѣ стати предъ снѣмъ чѣлѣчскимъ (тв. п. ед. ч.) (Лк. 21, 36).

г) *винительнаго*. Оуѣстнѣ нароуѣ, да шѣдше во ѡкрѣстнымъ вѣснѣ (вин. п. мн. ч.) и сѣла витѣютъ (Лк. 9, 12). Бѣ же нѣкто волаъ лѣзарь ѡ виѣанѣи, ѡ вѣснѣ (род. п. ед. ч.) маріинѣ (Іоан. 11, 1).

д) *звательнаго*. Рождѣніѣмъ (зв. п. мн. ч.) ѣхѣднѣва, ктѣ сказаъ вѣмъ вѣжати ѡ вѣдѣщѣмъ гнѣва (Мѣ. 3, 7). Мѣзѣкъ водворѣтесѣ во оуѣдѣхъ нашіхъ, налаъ кола рождѣніѣмъ (род. п. ед. ч.) нашіѣмъ (Іак. 3, 6).

е) *творительнаго*. И соуѣрауѣ съ дѣлатѣли (тв. п. мн. ч.; дѣлатѣли—предл. п. ед. ч.) по пѣнѣзю на дѣнь, послаъ иѣхъ въ вѣноградъ свѣи (Мѣ. 20, 2).

3) падежей *двойственного* числа отъ *единственного*. Ни сѣи согрѣшнѣ, ни родѣтелѣмъ (им. п. дв. ч.; родѣтелѣмъ—род. п. ед. ч.) ѣгѣмъ (Іоан. 9, 3). Шѣдша (им. п. дв. ч.; шѣдша—вин. п. ед. ч. м. р.) же оученикаъ и сотвѣрша, ѣкоже повелѣъ іѣма іѣсѣмъ (Мѣ. 21, 6). Оу гѣа вѣистъ сѣе, и ѣсть дѣвно во ѣчѣю нашіѣю (предл. п. дв. ч.; нашіѣю—тв. п. ед. ч. женск. р.) (Мрѣ. 12, 11). Бѣ же ѣндрѣи, вратѣ сѣмѣна петра, ѣдинѣмъ ѡ ѣвоу слѣшавшею (род. п. дв. ч.; слѣшавшею—тв. п. ед. ч. ж. р.) ѡ іѣанѣна и по нѣмъ шѣдшею (Іоан. 1, 40).

І, і.

Буква і, въ отличіе отъ русскаго і, пишется съ двумя точками и ставится не только предъ гласными и полугласной ѣ, но и предъ согласными въ словахъ, взятыхъ съ греческаго языка, если въ подлинникѣ эти слова пишутся черезъ букву ι (*iota*), напр. вѣблѣа, хѣтѣмъ (Іоан. 19, 23), ѣпѣскопъ (Дѣян. 20, 28), тѣмоѣѣи (Дѣян. 16, 1), тѣтѣ (2 Тим. 4, 10).

Примѣчаніе 1-ое. Слово мѣрѣ въ значеніи «вселенная» пишется, какъ и въ русскомъ языкѣ, черезъ і, а слово мѣрѣ—«покой», «тишина»—черезъ и. Мѣрѣ ѡстауѣлаю кѣмъ, мѣрѣ мѣи даю кѣмъ: не ѣкоже мѣрѣ даѣтѣ, ѣзѣ даю кѣмъ (Іоан. 14, 27).

Примѣчаніе 2-ое. Въ нѣкоторыхъ изданіяхъ недавняго времени печаталось іѣ (вмѣсто ѣи) въ окончаніи родительнаго падежа множественнаго числа именъ существительныхъ, напр. людіѣ (Лк. 2, 31),

дѣй (Мѡ. 11, 12), сѣдѣй (см. Славянскую Библию съ параллельными мѣстами, Спб. 1891 г.); но въ послѣднихъ изданіяхъ (если только они— не воспроизведеніе стереотипа, сдѣланнаго раньше) печатается уже ѣй (см. тѣ же слова по Славяно-русскому Евангелію въ 8 д. л. 1906 г.), рѣже—ій (тамъ же, Іоан. 12, 1).

Ѡ, ѡ, ѡ, ѡѡ, ѡѡ.

Буква ѡ (*онъ простое*) употребляется только въ срединѣ и на концѣ слова, напр. апѡстолаѡ, нѣбо.

Въ началѣ же слова, когда слышится звукъ ѡ, пишется или Ѡ (*онъ польское*), или же ѡѡ (*двойное онъ*). Послѣднее пишется въ предлогахъ ѡ и ѡѡ и въ словахъ, начинающихся этими предлогами, напр. ѡвѣрѣзаніе (Іоан. 7, 22), ѡчищеніе (Мрк. 1, 44). И послѣ сѣа своего ѡчищеніе ѡ грѣсѣхъ нашихъ (1 Іоан. 4, 10). И ѡвѣрѣше ѣго ѡѡ Ѡнъ поаѡ мѡра, рѣна ѣмѡ: равви, когда заѡ вѣсть; (Іоан. 6, 25).

Примѣчаніе 1-ое. Если слово, начинающееся буквою ѡ, соединяется съ приставкою въ одно слово, то правописаніе ѡ въ новомъ составномъ словѣ большею частью удерживается, напр. прѡвѣразісѡ (Мѡ. 17, 2), многѡвѣразіѡ (Евр. 1, 1).

Примѣчаніе 2-ое. Слово іорданъ (Мѡ. 3, 6) пишется чрезъ ѡ.

Кромѣ того, ѡ употребляется:

I) въ словахъ, *заимствованныхъ* съ греческаго языка, коль скоро въ послѣднемъ они пишутся чрезъ ѡ (*омегу*), напр. іѡна (Апок. 13, 15), сѣдѡнъ (Мѡ. 11, 22), сѣмѡнъ (Мѡ. 4, 18), канѡнъ, трѡѡдѣ.

Примѣчаніе. Впрочемъ, есть нѣсколько словъ, которыя пишутся чрезъ ѡ, хотя по-гречески они и не имѣютъ ѡ, напр. сѣвѡѡта (сѣвѣта). Слово рѡссѡ пишется чрезъ ѡ.

II) въ *нарѣчіяхъ*, оканчивающихся на ѡ, главнымъ образомъ — для отличія ихъ отъ средняго рода именъ прилагательныхъ. Стрѡшнѡ рѡдивіасѡ ѣсѣ (Псал. 138, 14). Стрѡшно ѣсть ѣже вѣласти въ рѣцѣ вѣа живаѡ (Евр. 10, 31). Рѣ прѣснѡ (прѣсно — средн. р. им. прил.) дѣхъ стѡмѡ прѡтивитесѡ (Дѣян. 7, 51).

III) въ *союзахъ* іѡкѡ и тѡкѡ; но когда союзы эти соединяются съ частицею же или жѣ въ одно слово, то ставится ѡ (*онъ простое*): іѡкоже, тѡкоже. И речѣ ѣмѡ іѣсѡ: начѡтокѡ, іѡкѡ и глаголю вѡмѡ (Іоан. 8, 25). Иѡкоже мѡвѣсѣй вознесѣ змѣю въ пѣстыни, тѡкѡ

подобаѣтъ вознестисѧ сѧ члвчѣскомѸ (Іоан. 3, 14). Сѧй їйсѧ тѧ-ко жѧ е прїидетѧ, їмже ѡбразомѧ видѧте єгѧ идѸща на нѧо (Дѣян. 1, 11). Черезѧ ѡ пишется еще союзѧ оѸбо; но оѸбо въ смыслѧ «итакѧ» пишется черезѧ о. КѸдите оѸбо (по-русски: итакѧ будьте...) въ со-вершѧні, іѧкоже сѧй вѧшѧ нѧнѧй совершѧнѧ єсть (Мѡ. 5, 48). Впро-чемѧ, въ разныхѧ изданїяхѧ союзы оѸбо и оѸбо употребляются одинѧ вмѧсто другого.

IV) въ окончанїи ѡнѧ родительнаго падежа множественнаго числа именѧ существительныхѧ мужескаго рода; напр. ємѸже слава во вѧки вѧкѡвѧ (Гал. 1, 5).

V) для отличїя *созвучныхѧ падежей*, а именно:

1) *родительнаго* падежа *единственнаго* числа мужескаго и *средняго* рода отѧ *винительнаго* падежа мужескаго рода того же числа въ мѧстоименїяхѧ, именахѧ прилагательныхѧ, числительныхѧ и причастїяхѧ, напримѣръ:

Именительный падежѧ.	Родительный.	Винительный.
їже	єгѡже	єгѡже
тѡй	тогѡ	тогѡ
благїй	благѧгѡ	благѧго
пѣрвый	пѣрвагѡ	пѣрваго
сѧй	сѧцагѡ	сѧцаго

2) падежей *множественнаго* числа отѧ *единственнаго*:

а) *именительнаго*. Блѧженїи, їхѧже ѡпѧстишасѧ беззакѡнїѧ (Римл. 4, 7). За оѸмноженїе беззакѡнїѧ (род. п. ед. ч.) изсѧкнети любви многїхѧ (Мѡ. 24, 12). Мы же мѡвѣсѣшѡвы (мѡвѣсѡвы—род. п. ед. ч. ж. р.) єсмѧ оѸченицы (Іоан. 9, 28).

б) *родительнаго*. Единѧ ѡ вѡинѧ копїемѧ рѣбра ємѸ проводѧ (Іоан. 19, 34). Ты оѸбо злопостраждѧ іѧкѡ добрѧ вѡинѧ (им. п. ед. ч.) їйсѧ хрѣтовѧ (2 Тим. 2, 3). Не прїемлѧй глагѡвѧ моїхѧ їмѧть сѧ-дѧнѧго ємѸ (Іоан. 12, 48). ПомѧнѸ пѣтрѧ глагѡвѧ (вин. п. ед. ч.) їисѡвѧ (Мѡ. 26, 75).

Примѣчанїе Ѣ пишется въ родительномѧ падежѧ множественнаго числа не только для отличїя его отѧ подобозвучнаго падежа единственнаго числа того же самаго существительнаго, но и для отличїя его (падежа) отѧ

подобозвучной формы имени прилагательного одного съ нимъ корня. Напр. ѡзвѣки насѣ ѿ ксѣкѣа скѣрки, сѡлѣ (род. п. мн. ч.) ѡ болѣзней (Полный Молитвословъ, Спб. 1904 г., л. 14 обор.). Бѣжѣни ѣстѣ, ѣгда понѣсѣтъ вѣмѣ, ѡ ѡзжѣнѣтъ, ѡ рекѣтъ ксѣкѣ сѡлѣ (вин. п. ед. ч. им. прил.) глагола (тамъ же, л. 68 обор.).

в) *дательнаго*. Живѣтъ бѣ свѣтъ челоуѣкъмѣ (Іоан. 1, 4.) Бѣдѣнѣмѣ челоуѣкъмѣ (тв. п. ед. ч.) грѣхѣмѣ вѣ мѣрѣ вѣидѣ (Римл. 5, 12). Тогда глагола рабѣмѣ своѣмѣ (Мо. 22, 8). ѡ не вѣидѣи вѣ сѣдѣ сѣ рабѣмѣ (тв. п. ед. ч.) твоѣмѣ (Пс. 142, 2).

г) *винительнаго*. ѡна подѣвѣна таковѣа мѣнѣга творѣтъ (Мрк. 7, 8). ѡкѣ мѣдѣа вѣа мѣнѣга (им. п. ед. ч.) на нѣсѣхѣмѣ (Мо. 5, 12). Стѣнѣи мѣѣ напѣрѣви по словесѣи твоѣмѣ (Часословъ Учебный, Спб. 1907 г., стр. 43). ѡ не дадѣ ѣмѣ наслѣдѣа вѣ нѣй, ниже стѣнѣи (р. п. ед. ч.) нѣмѣ (Дѣян. 7, 5).

Примѣчаніе. Когда винительный падежъ именъ существительныхъ мужескаго рода имѣетъ окончаніе родительнаго падежа на *ѡкѣ*, то удерживаетъ и правописаніе *ѡ*; напр. послѣа жѣдоуѣ ѿ ѣрѣлѣма ѣрѣѣвѣмѣ ѡ лѣгѣтъѡкѣ (Іоан. 1, 19). Бѣжѣи наѣнѣхѣ на чѣлѣкѣнѣкѣкѣ (Молитвословъ для мірянѣ, Спб. 1905 г., стр. 25).

д) *звательнаго*. Пѣнѣмѣ вѣмѣ, ѡнѣѡнѣи (1 Іоан. 2, 13). Положѣи на погѣ ѡнѣѡнѣи (род. п. ед. ч.) на рѣнѣсѣмагѣ сѣула (Дѣян. 7, 58).

е) *творительнаго*. Мѣзѣки возглаголютъ нѣвы (Мрк. 16, 17). Нѣва же нѣсѣи ѡ нѣкѣ (род. п. ед. ч.) землѣ по ѡбѣтовѣнію ѣгѣѣ чѣемѣ (2 Петр. 3, 13).

3) нѣкоторыхъ падежей *множественнаго* числа *другъ отъ друга*.

Да сѣдѣтѣа речѣнѣое пѣрѣѡбѣи (тв. п.), ѡкѣ назѡрѣй на рѣчѣтѣа (Мо. 2, 23). Таковѣ ѡ ѡзгнѣна пѣрѣѡбѣи (вин. п.). ѡже вѣна прѣжѣе вѣсѣ (Мо. 5, 12).

4) падежей *двойственнаго* числа отъ падежей *единственнаго* числа.

Сѣ градѣтъ ѣнѣ двѣ гѣѡрѣа (гѣѡрѣа—род. п. ед. ч.) по сѣхѣ (Апок. 9, 12). Развѣѡйника (дв. ч.) распѣтаѣ сѣ нѣмѣ понѣшѣста ѣмѣ (Мо. 27, 44). ѡкѣ на развѣѡйника (вин. п. ед. ч.) ли ѡзыдѣсте со ѡрѣжѣемѣ ѡ дрекѣѡлѣми ѡтѣи мѣа (Мо. 26, 55). Не ѡумѣѣши нѣмѣ (дв. ч.) моѣю во вѣкѣи (Іоан. 13, 8). ѡ шѣдѣе во градѣ возвѣстѣиша всѣа, ѡ ѡ вѣснѣю (вѣснѣю—тв. п. ед. ч. женск. р.) (Мо. 5, 33). Марѣа же помѣза нѣѣѣтѣи ѡпѣсѣѣѣ (дв. ч.) (Іоан. 12, 3)

СтоѡхѸ же при крѣѣ іѣсовѣ (пр. п. ед. ч.) мѣи ѣгѡ и сестра мѣре ѣгѡ (Іоан. 19, 25). Ѣ несмысленнаѣ и к ѡснаѣ (дв. ч.; кѡснаѣ—им. п. ед. ч. ж. р.) сѣрдцемѣ (Лк. 24, 25).

Примѣчаніе. Когда въ одномъ словѣ стекаются буквы е и ѡ, то для отличія созвучныхъ падежей обыкновенно измѣняется ближайшая изъ нихъ къ концу слова, напр. должни ѣсмѣ мѣи сѣлѣи нѣмѡи (вин. п. мн. ч.) немощнѣхъ носити (Римл. 15, 1). Ісхѣе же молиѣи пѣлаѣ, да прекѣѡтѣ гѡлѣи (вин. п. мн. ч.) ѣхѣ (Іоан. 19, 31). При этомъ, ѡ и е измѣняются въ ѡ и е въ томъ только случаѣ, если на нихъ падаетъ удареніе или онѣ стоятъ послѣ ударенія. И только въ словахъ съ удареніемъ на послѣднемъ слогѣ допускается измѣненіе ѡ и е въ ѡ и е въ слогѣ, непосредственно предшествующемъ ударяемому слогу; напр. стѡпѣи моѣи напраѣи по словесѣи тѣѡемѣ (Псал. 118, 133).

Ѣ (отѣ) состоитъ изъ ѡ съ надписаннымъ надъ нимъ т (таердо) и употребляется въ предлогѣ Ѣ и въ словахъ, начинающихся этимъ предлогомъ, напр. Ѣсѣлѣ, Ѣраѣа, Ѣмѣненіе, Ѣвѣщати, Ѣкѣдѣ, Ѣнѣнѣ.

Но ѡтѣтити (Мѡ. 16, 26), ѡтѣгѣнѣ (Лк. 9, 32), ѡтѣготѣи (1 Сол. 2, 9) и подобныя имъ пишутся раздѣльно чрезъ ѡт, такъ какъ начальныя ихъ буквы не составляютъ предлога Ѣ (ѡтѣтити, ѡтѣготѣи).

Ѣ употребляется въ качествѣ междометія съ звательнымъ и родительнымъ падежомъ. Ѣ жѣно, вѣлѣи вѣра тѣѡѣ (Мѡ. 15, 28). Ѣ иссѣѣтаѣ мѣи (Акаѡнѣ Пр. Богородицѣ. Полный Молитвословъ. Спб. 1904 г., л. 132 обор.). Ѣ бѣтѣвнаѣи, Ѣ любѣзнаѣи, Ѣ сладѣйнаѣи тѣѡегѡ гѣлѣа! (Канонъ Пасхи. Тамъ же, л. 231). Ѣлѣ стрѣннаѣи тѣннѣа! Ѣлѣ бѣгѡтѣрѣѣи бѣѣа! (Послѣдованіе святаго причащенія. Тамъ же, л. 241).

Оу, Ѥ, оу, Ѹ, у.

Ѥ есть то же самое оу (укѣ), только ѡ въ немъ написано не отдѣльно, а внизу—въ уменьшенномъ видѣ.

Ѥ, оу ставятся всегда въ началѣ (напр. Ѥчитель, оучениѣи), а Ѹ—въ срединѣ и на концѣ словъ (напр. дѣшѸ).

Примѣчаніе. Буква у употребляется лишь какъ цифра, причеи надъ нею, какъ и вообще надъ буквами-цифрами въ церковно-славянскомъ языкѣ, ставится титло.

Н.

Буква ы (*еры*) пишется вмѣсто и послѣ шипящихъ ж, ч, ш и щ для отличія подобозвучныхъ падежей множественнаго числа отъ единственнаго.

Сѣи́мъ (им. п. мн. ч.) же вла́сти ѿ б́га оу́чинены сѣти (Римл. 13, 1). И́мъ ѡ́глаго́лыи сѣи́мъ ѿ цѣ́ркве сѣи́мъ (род. п. ед. ч.) на нѣ́си (Апок. 14, 17). Сѣи́мъ бо протѣ́вима словесѣ́мъ на́шимъ (дат. п. мн. ч.) (2 Тим. 4, 15). Лю́бю же вы́, бра́тіе, гдѣ́мъ на́шимъ (тв. п. ед. ч.) и́исъ хрѣ́стомъ (Римл. 15, 30). Сѣи́мъ (же) шѣ́дши возвѣ́сти сѣи́мъ быв́шимъ, пла́чущимъ и рыда́ющимъ (бывшимъ, пла́чущимъ, рыда́ющимъ—тв. п. ед. ч.) (Мрк. 16, 10). Помо́ни, гдѣ́, прѣ́жде оу́сѣ́пшымъ (оу́сѣ́пшымъ—род. п. ед. ч. ж. рода) сѣи́мъ и бра́тію на́шю (Полный Молитвословъ, Спб. 1904 г., л. 100). А́лчущимъ (а́лчущимъ—род. п. ед. ч. ж. р.) испѣ́ни вѣ́ръ, и богатѣ́ющимъ (богатѣ́ющимъ—род. п. ед. ч. ж. р.) ѿпѣ́сти тѣ́мъ (Лк. 1, 53).

Примѣчаніе. Слѣдуетъ замѣтить, что ы встрѣчается въ предложномъ падежѣ единственнаго числа отъ существительнаго се́рдце, напр. та́къ вѣ́детъ и сѣ́мъ члѣ́вчскій. въ се́рдцы земли (Мѡ. 12, 40); хотя чаще ставится ѣ, какъ и въ русскомъ языкѣ, напр. и положи́ша вси́ сѣ́рдцѣ́мъ своѣ́мъ, глаго́люще (Лк. 1, 66; ср. Мрк. 11, 23; Мѡ. 5, 28).

Ѣ.

Буква ѣ употребляется такъ же, какъ и въ русскомъ языкѣ.

Примѣчаніе 1-ое. Исключеніе составляютъ слова прилѣ́жніе (Дѣян. 27, 3) и кспѣ́къ (Іоан. 5, 2), которыя въ русскомъ языкѣ пишутся черезъ е; но смотре́ніе, наоборотъ, пишется черезъ ѣ (Ефес. 1, 10; 3, 2. 9). Неустойчиво правописание словъ рече́ніе, неизрече́нный и пр. Одно время слова эти упорно писались черезъ ѣ: рѣ́ченіе, неизрѣ́ченный... (см. напр. Новый Заветъ на славянскомъ и русскомъ языкахъ, въ 16 д. л., Спб. 1902 г.; Псалтирь на славянскомъ языкѣ. Спб. 1900 г. и др.), но въ послѣднихъ синодальныхъ изданіяхъ (если только они не воспроизведе́ніе стараго стереотипа) слова эти пишутся уже черезъ е.

Примѣчаніе 2-ое. Въ предложномъ падежѣ множественнаго числа окончаніе ѣхъ пишется тогда, когда въ русскомъ языкѣ въ соотвѣтствующемъ словѣ слышится *ахъ*, а ехъ—тогда, когда слышится *яхъ*, напр. раба́ѣхъ (рабахъ), ца́рѣхъ (царяхъ).

Ю.

Эта буква, какъ и въ русскомъ языкѣ, не пишется послѣ шипящихъ буквъ ж, ч, ш, щ и послѣ гортанныхъ г, к и х.

Я, Ѧ.

Обѣ эти буквы произносятся одинаково, какъ русское я; но первая изъ нихъ ставится въ началѣ (напр. Ѧкѡ), а вторая— въ срединѣ (напр. пѦтѡкѡ) и на концѣ (напр. зѦмлѡ) словъ.

Какъ исключеніе, Ѧ въ началѣ пишется въ словѣ Ѧзыкъ— въ смыслѣ «члена тѣла» или «дара слова» для отличія отъ слова Ѧзыкѡ—въ значеніи «племени», «народа». Оудѣржи Ѧзыкъ твоѣ ѡ слѡ (Псал. 33, 14). На пѡтъ Ѧзыкѡ не ѣдите (Мѡ. 10, 5). Ѣ начѡша глаголати ѣными Ѧзыки (Дѣян. 2, 4). Шѣдше оубо наѡчите всѡ Ѧзыки (Мѡ. 28, 19).

Примѣчаніе. Это правописаніе Ѧ и Ѣ удерживается и въ производныхъ отъ Ѧзыкѡ и Ѧзыкѡ словахъ, напр. Ѧзыкѡчѡнѡ (болтливый—Псал. 139, 12), Ѧзыкѡчѡникѡ (Мѡ. 18, 17), Ѧзыкѡчѡскѣѣ (2 Коринѡ. 11, 32).

Еще Ѧ пишется въ винительномъ падежѣ множественнаго числа отъ мѣстоименія Ѣнѡ (древняго ѣ), состоящемъ изъ одной только этой буквы Ѧ (ѡнѡ). Ѣ ѡбѣе воззва Ѧ (т. е. Іакова Зеведеева и Іоанна, брата его,—Мрк. 1, 20).

Какъ и ѡ, Ѧ послѣ шипящихъ согласныхъ употребляется для отличія подобозвучныхъ падежей множественнаго числа отъ единственнаго. Бѡхѡ же тѡ ѣ жены мнѡги ѣдалѡча зрѡщѡ (зрѡщѡ—в. п. ед. ч. м. р.), Ѧже ѣдѡша по ѣѣѡ ѡ галѣѣн, слѡжѡщѡ (слѡжѡщѡ—в. п. ед. ч. м. р.) ѡмѡ (Мѡ. 27, 55). Ѣ ѡстаѡви наѡмѡ дѡлги наѡшѡ (Мѡ. 6, 12). Напѡлнисѡ дѡшѡ наѡша поношѣнѡ (Псал. 122, 4). Пѡки послѡ ѣны раѡѣ мнѡжайшѡ пѣрѡвѡхѡ (Мѡ. 21, 36).

Ѧ.

Ѧ (ѡжѡща) ставится въ словахъ, взятыхъ съ греческаго языка, коль скоро по-гречески они пишутся черезъ букву ѡ.

Примѣчаніе. Слово мѡрѡ пишется черезъ ѡ и для отличія его (въ косвенныхъ падежахъ—мѡра, мѡрѡсѡ, мѡрѡѡ) отъ словъ мѡрѡ и мѡрѡ.

Если ѡ стоитъ въ началѣ слова или послѣ согласной буквы, то она имѣетъ значеніе гласнаго звука ѡ. Въ послѣднемъ

напр. названный Часословъ, съ готовыхъ стереотиповъ) 3 въ большинствѣ случаевъ смягчается въ с, какъ и въ русскомъ языкѣ. Такъ, напр., въ Славяно-русскомъ Евангеліи (Спб. 1906 г.) встрѣчаемъ уже: ѡсцѣли ѡухъ (Мѡ. 4, 24), какъ и въ Московской Библии 1900 года.

Равнымъ образомъ, въ тѣхъ же изданіяхъ конца прошлаго вѣка и въ первые два-три года текущаго столѣтія буква ѣ почти не употреблялась для смягченія въ срединѣ словъ. Такъ писалось: Ѡстаѡлаша (вм. ѡстаѡляша) мрѣжи, по нѣмъ ѡдѡста (Мѡ. 4, 20). Сѡѡтѣлникъ (вм. свѣтѣльникъ) тѣлѡ ѣсть сѡко (Лк. 11, 34). Тѡмѡ (вм. тѣмѡ) ѣсть (Лк. 11, 35) и т. п. Въ настоящее же время эти и подобныя слова пишутся уже смягченно.

Примѣчаніе. Безъ смягченія они печатаются только въ изданіяхъ, воспроизводимыхъ съ стереотиповъ, сдѣланныхъ въ указанное выше время, напр. въ Библии съ параллельными мѣстами, Спб. 1891 г., въ Новомъ Заѡвѣтѣ на славянскомъ и русскомъ языкѣ въ 16 д. л., въ Учебныхъ Евангеліи, Псалтирѣ, Октоихѣ и Часословѣ и др.

Строчные знаки («знаки препинанія»).

Точка, запятая и знакъ восклицанія изображаются и употребляются, какъ и въ русскомъ языкѣ.

Для обозначенія знака *вопроса* служитъ точка съ запятой. И речѣ: гдѣ положиште ѣго; (Іоан. 11, 34). Глагола ѣмѡ пілатъ: что ѣсть ѡстина; (Іоан. 18, 38).

Двоеточіе употребляется: 1) какъ и въ русскомъ языкѣ (см. предыдущіе примѣры); 2) вмѣсто точки съ запятой, напр. ѡзи же вѣдѡхъ, ѡкѡ всегда мѡ послѣшаеши: но народа рѡди стоѡцагѡ ѡкрести рѣхъ (Іоан. 11, 42); 3) вмѣсто многоточія, когда приводится только начало церковной пѣсни или чтенія, напримѣръ, въ такъ называемомъ «Полномъ Молитвословѣ» церковной печати (Спб. 1904 г.), на листу 14-омъ, читаемъ: Глаѡка, ѡ ѡнѡнѣ: Рѣрѡю во ѣдѡнаго вѣа ѡцѡа: (листъ 17.) Трисѡѡс. Престѡмъ трѣце: По ѡче нѡшихъ: Сѡѡтѣлникъ: ѡкѡ твоѡ ѣсть цѣтво:

Скобки, или вмѣстительный знакъ ( ), употребляются какъ и въ русскомъ языкѣ (см. предыдущій примѣръ). Но, кромѣ того, въ Библии въ скобки заключаются слова, не имѣющія себѣ соотвѣт-

ствующихъ въ оригиналѣ и прибавленные переводчиками для ясности и связи рѣчи.

Надстрочные знаки («верхняя сила»).

Надстрочные знаки большею частью заимствованы съ греческаго письма и носятъ частью греческія, частью славянскія названія, а именно: звѣтѣльцо, ѿзѣмѣ, варіѣ, камѣра, йсо, анострофѣ, кавѣмѣ, ѣрѣмѣ и краткаѣ.

Изъ всѣхъ этихъ знаковъ только краткаѣ ~ обща русскому и церковно-славянскому письму ставится надъ буквою и, напр. благій, вѣрный.

Звѣтѣльцо ^ (тонкое придыханіе) ставится надъ гласною буквою, когда она начинается собою слово, или же служить въ рѣчи соединительною частицею. напр. ѿ ѿска́ху архіерее ѿ кни́жницы, ка́кѣ вы оуби́ли е́го (Лк. 22, 2). А́ жѣтѣ кончи́на вѣ́ка е́сть: а́ жѣте́ли а́ггѣл сѣ́тъ (Мѣ. 13, 39).

Примѣчаніе. Встрѣчавшееся въ прежнихъ изданіяхъ густое придыханіе ‘ (надъ буквою ѣ) въ настоящее время не употребляется въ синодальныхъ изданіяхъ.

Ѿзѣмѣ ‘, или острое удареніе, ставится тогда, когда гласная, на которую падаетъ удареніе, находится въ срединѣ слова, напр. нѣ́во, вѣсмѣ́те, цѣ́рковь.

Когда же такая гласная стоитъ на концѣ слова, то надъ нею ставится варіѣ, или тяжелое удареніе, напр. землѣ́, послѣ́, сѣ́, речѣ́.

Но если за словомъ съ удареніемъ на послѣдней буквѣ слѣдуетъ односложное слово: мѣ, ми, тѣ, ти, сѣ, си, во, же (но не предлоги: во, на, по, при и проч.), то удареніе надъ односложнымъ словомъ большею частью не ставится, а предшествующее ему слово измѣняетъ свою *варію* на *оксію*. Покрѣ́ мѣ вознесѣ́ мѣ (Псал. 26, 5). И́ѣ же во дни́ во цѣ́ркви оубѣ́ (Лк. 21, 37). Дни́, вѣ́ра твоѣ́ спасѣ́ тѣ́ (Мрк. 5, 34). Никѣ́же своѣ́у си да ѿщѣ́тъ (1 Корин. 10, 24).

Примѣчаніе 1-ое. Если слѣдующее за словомъ съ удареніемъ на послѣдней гласной буквѣ личное мѣстоименіе тѣ́, ти́, мѣ́ и пр. относится къ Господу Богу, то оно въ большинствѣ случаевъ сохраняетъ свое удареніе, а предшествующая ему гласная буква—свою варію; напр. ѿ кѣ́о ти́ (Иисусу Христу) даде́ вла́сть сѣ́ю; (Мѣ. 21, 23).

Примѣчаніе 2-ое. Односложныя частицы не, ни, но, на, по, да, же, при, во, ко и другія не имѣютъ надъ собою никакого ударенія.

Т и т л а.

Въ церковно-славянскомъ языкѣ нѣкоторые слова пишутся не только полностью, но и сокращенно—съ пропускомъ одной или нѣсколькихъ буквъ. Знаки, употребляющіеся для обозначенія этихъ словосокращеній, называются *титлами*.

Различаются: простое титло и буквенныя титла.

Простое титло изображается знакомъ ^ⲓ безъ подписной подъ нимъ буквы.

Буквенное титло самымъ начертаніемъ и названіемъ своимъ показываетъ, какая буква пропущена или находится среди пропущенныхъ (если ихъ нѣсколько) въ словѣ, надъ которымъ оно стоитъ.

Въ настоящее время употребляются слѣдующія буквенныя титла:

ⲁ добро титло,

ⲛ глаголь титло,

ⲟ онъ титло,

ⲣ рцы титло,

ⲱ слово титло.

Общее правило, котораго придерживаются синодальныя изданія при постановки титлъ, таково: подъ титло подводится слово тогда, когда оно относится къ лицамъ и предметамъ священнымъ, почитаемымъ, наприм. къ Господу Богу, святымъ. Наоборотъ, тѣ же самыя слова, но относящіяся къ обыкновеннымъ предметамъ и понятіямъ, въ особенности же къ языческимъ и злему духу, пишутся безъ титла. Такъ, напр., слово бѣъ (Іоан. 1, 1) всегда означаетъ *истиннаго Бога*, а слово бѣъ—безъ титла—означаетъ *языческаго бога* (Дѣян. 7, 43); слово цѣрь употребляется въ примѣненіи къ *Царю Небесному* (1 Тимое. 1, 17), а царь—къ *царю земному* (Мѣ. 2, 3). Когда говорится объ *ангелѣ Божіемъ*, то пишется ѿгѣлъ (Мѣ. 1, 20), а когда—о *зломъ духъ*, то пишется ѿггелъ (2 Кор. 12, 7).

Примѣчаніе. Такой взглядъ на титла высказанъ былъ еще грамматиками XVII вѣка: «и сего ради, господине, совѣтъ даемъ тебѣ о Христѣ и молимъ любовь твою: Господа ради не смѣшай, якоже рѣхъ, несмѣсная, во всемъ тщиися святость отъ посреднего и отъ отпадшаго отдѣляти и почитай святость вездѣ взметомъ и покрывіемъ, яко свята сущи и честна и всякія похвалы достойна».

Соотвѣтственно такому взгляду на значеніе титлъ, наблюдается извѣстная постепенность въ самихъ словосокращеніяхъ. Такъ, въ Славянской Библии, напечатанной въ 1891 году въ Петербургской Синодальной Типографіи, мы встрѣчаемъ: Гл̑а ѿ іисъ (Іоан. 2, 4). Гл̑ола мѣи іисова къ немѹ (Іоан. 2, 3). Гл̑ола къ немѹ нѣко-дѣмъ (Іоан. 3, 4). Здѣсь слово *глагола* напечатано три раза и въ три раза различно: очень кратко, съ меньшимъ сокращеніемъ и вовсе безъ сокращенія—соотвѣтственно тому, относилось-ли оно къ Господу Іисусу Христу, Богородицѣ или къ простому человѣку—Никодиму. Впрочемъ, въ послѣднихъ синодальныхъ изданіяхъ замѣтно стремленіе—печатать глагольные формы полностью, безъ различія лицъ и предметовъ, къ которымъ онѣ относятся (см., напр., указанныя мѣста по Славяно-русскому Евангелію, Спб. 1906 г. и по Московской Библии 1900 г.).

Отступленіе отъ указаннаго правила составляютъ нѣкоторыя часто употребляющіяся въ церковныхъ книгахъ, такъ называемыя, безразличныя слова, которыя тѣмъ не менѣе до послѣдняго времени печатались съ титлами, наприм.: нѣѣ (нѣѣѣ), пѣѣѣ (пѣѣѣѣ), мѣѣѣ (мѣѣѣѣ). И только въ послѣднихъ изданіяхъ (нестереотипныхъ) эти слова стали печатать безъ титлъ, полностью (см. напр. Службеникъ, тисненіе пѣѣѣѣ, Спб. 1905 г.).

Вотъ алфавитный списокъ встрѣчающихся подъ титлами словъ:

Агг̑ла, агг̑ла.

Агг̑льскій, агг̑ельскій.

Ап̑ла, ап̑тола, ап̑стола.

Ап̑льскій, ап̑тольскій, ап̑стольскій.

Арх̑агг̑ла, арх̑агг̑ла.

Арх̑агг̑льскій, арх̑агг̑ельскій.

Бл̑га, бл̑га. бл̑гій, бл̑гій.

Бл̑тъ, бл̑годать, бл̑годать.

Бл̑вѣнъ, бл̑гословѣнъ, бл̑госло-
вѣнъ.

Бл̑гость, бл̑гость.

Бл̑гочѣіе, бл̑гочѣіе, бл̑гочѣіе.

Бл̑жѣнъ, бл̑жѣнъ.

Бг̑ъ, бг̑ъ. бг̑а, бг̑а. бг̑ѹ, бг̑ѹ.

Бж̑е, бж̑е.

Бз̑ѣ, бз̑ѣ.

Бг̑овл̑тнѣй, бг̑овлад̑тнѣй, бг̑о-
влад̑тнѣй.

Бг̑а, бг̑ородина, бг̑ородина.

Бг̑ородиченъ, бг̑ородиченъ.

Бж̑твѣ, бж̑твѣ, бж̑твѣ.

Бж̑твеннѣй, бж̑твеннѣй, бж̑е-
твеннѣй.

Бж̑ій, бж̑ій.

Вл̑ка, влад̑ка. вл̑цѣ, влад̑цѣ (дѣтнѣ).

Вл̑чество, вл̑дѣчество, влад̑чество.

Вл̑ца, вл̑чица, вл̑дѣчица, вл̑-
дѣчица.

Вл̑цѣ - влад̑цѣ (дѣтнѣ).

Воскрѣніе, воскресѣніе.
 Гѣз, гѣголаз, гѣаголаз.
 Гѣъ, господѣъ.
 Гѣа, гѣспода.
 Гѣаѣ, гѣсподаѣ.
 Гѣви, гѣєви, гѣсподєви.
 Гѣи, гѣсподи.
 Гѣнь, гѣєнь, гѣсподєнь.
 Гѣииз, гѣсподииз.
 Гѣтво, гѣспѣство.
 Гѣа, гѣспожа.
 Гѣрь, гѣспѣаъ.
 Дѣаиз, дѣвѣиз.
 Дѣъ, дѣєъ.
 Дѣєъ, дѣєєъ.
 Дѣхъ, дѣхъ.
 Дѣховный, дѣхъовный.
 Дѣа, дѣа.
 Дѣа, дѣа.
 Дѣтво, дѣєство, дѣєство.
 Ёѣиз, ёѣкоиз, ёѣскопиз.
 Ёѣкпство, ёѣкопство, ёѣскопство.
 Ёѣтво, ёѣєство.
 Ёѣліе, ёѣангеліе.
 Ёѣлієтъ, ёѣангелієтъ.
 Ёѣкъ, ёѣа рѣкъ.
 Ёѣлімъ, ёѣерсалимъ.
 Ёѣсъ, ёѣєсъ.
 Ёѣль, ёѣраиль, ёѣраиль.
 Ёѣльскій, ёѣраильскій, ёѣраильскій.
 Кѣизъ, кѣаъ.
 Кѣтъ, кѣєтъ.
 Кѣтителъ, кѣєтителъ.
 Кѣтний, кѣєтний.
 Кѣщеніе, кѣєщеніе.
 Любомѣъ, любомѣаъ.

Мѣа, маѣа.
 Мѣрь, маѣрь.
 Мѣти, маѣти.
 Мѣтъ, маѣтъ.
 Мѣтивъ, маѣтивъ.
 Мѣтынъ, маѣтынъ.
 Мѣрдѣе, маѣосѣрдѣе.
 Мѣрдый, маѣосѣрдый.
 Мѣнцъ, маѣдѣнцъ.
 Мѣтва, маѣтва.
 Мѣръ, маѣръ.
 Мѣрость, маѣдрость.
 Мѣнкъ, маѣченикъ.
 Мѣница, маѣченица.
 Мѣнчество, маѣченичество.
 Мѣцъ, маѣацъ.
 Нѣиз, наѣиз.
 Нѣво, нѣво.
 Нѣный, нѣєный.
 Нѣа, нѣа.
 Нѣъ, нѣъ.
 Оѣъ, оѣєъ.
 Оѣе, оѣе.
 Оѣъ, оѣєъ.
 Оѣєскъ, оѣєєскъ.
 Оѣество, оѣєество.
 1. Прѣиз, прѣведѣиз.
 Прѣтѣа, прѣдѣтѣа.
 2. Прѣмѣрость, прѣмѣдрость.
 Прѣивѣиз, прѣподѣивѣиз.
 7. Прѣивный, прѣподѣивный.
 3. Прѣстѣа, прѣсвѣтѣа.
 5. Прѣѣа, прѣѣа.
 5. Прѣѣтый, прѣѣѣтый.
 6. Прѣшъ, прѣисшъ. 4. Прѣѣтний — прѣѣстний.
 5. Прѣѣкъ, прѣѣѣкъ.

Прѣрѣчица, прорѣчица.

Рѣтво, рождество.

Сѣтъ, свѣтъ. сѣтый, свѣтый.

Сѣтъ, сѣтигель, свѣтигель.

Сѣтъна, свѣтъна.

Сѣщенникъ, свѣщенникъ.

Сѣще, сѣдце.

Сѣчний, сѣдѣчный.

Сѣва, сѣла.

Сѣръ, сѣръ.

Сѣнце, сѣнце.

Сѣсъ, сѣсъ. Сѣсе-Сѣсе

Сѣси, сѣси.

Сѣситель, сѣситель.

Сѣръ, сѣръ.

Сѣъ, сѣъ.

Тѣтоѣ, тѣтоѣ, тѣсвѣтоѣ.

Тѣца, тѣница.

Тѣченъ, тѣиченъ.

Тѣчески, тѣически.

Оуѣчки, оуѣчки.

Оуѣнцы, оуѣнцы.

Оуѣчески, оуѣически.

Оуѣтъ, оуѣтъ.

Хѣтоѣ, хѣтоѣ.

Хѣтоѣ, хѣтоѣ.

Хѣтиѣннъ, хѣтиѣннъ.

Цѣрь, цѣрь.

Цѣрица, цѣрица.

Цѣскій, цѣскій.

Цѣтѣе, цѣтѣе.

Цѣтво, цѣтво.

Цѣковы, цѣковы.

Цѣковный, цѣковный.

Чѣкъ, чѣвъкъ, чѣвъкъ.

Чѣскій, чѣскій, чѣвъскій, чѣвъскій.

Чѣвъ, чѣвъвъ, чѣвъвъ.

Чѣтъ, чѣтъ.

Чѣенъ, чѣенъ.

Чѣный, чѣный. Чѣнаѣ

Чѣтый, чѣтый. Чѣтый, Чѣтаѣ

Чѣтити, чѣтити.

Чѣти, чѣти.

Кромѣ указанныхъ, такъ сказать, обычныхъ въ книгахъ церковной печати, словосокращеній, въ нѣкоторыхъ изданіяхъ, преимущественно прежняго времени, можно встрѣтить особыя сокращенія, а именно:

1) слово не дописывается полностью въ строку, причемъ одна изъ недописанныхъ буквъ ставится надъ строкою вверху, наприм. на́шй (на́шимъ), мо́й (мо́ихъ), ѿ прѣ́, (ѿ прѣ́чаѣ), за́ (за́чаѣ), сѣ́вѣѣ (сѣ́вѣѣта), прѣ́ (прѣ́зники), трѣ́ (трѣ́жды);

2) въ вѣнцѣ образа Христа Спасителя, встрѣчаются надписи о ѿнъ и ѿ. ѿ. ѿ. ѿ. Первая надпись есть начертанное славянскими буквами греческое реченіе ѿ ѿнъ, что значитъ сѣй, сѣщій (Апок. 11, 17), а вторая означаетъ: ѿнъ назѣрѣннъ цѣрь ѿдѣйскій (Іоан. 19, 19);

3) на образѣ Божіей Матери встрѣчается надпись ѿр ѿѣ, т. е. Мѣтѣр ѿѣѣ—*Матеръ Божія*.

Ц и ф р ы.

Цифры изображаются буквами церковно-славянской азбуки. Если число обозначается одною буквою, то надъ нею ставится простое титло; если же—двумя буквами, то простое титло ставится надъ первую буквою; если—тремя, то—надъ среднюю, а если—четырьмя, то—надъ предпоследнюю буквою.

Ѧ Ѧдинъ 1.

Ѧ двѦ 2.

Ѧ три 3.

Ѧ четы́ре 4.

Ѧ пѦть 5.

Ѧ шѦсть 6.

Ѧ сѦдмъ 7.

Ѧ Ѡсмь 8.

Ѧ дѦвѦть 9.

Ѧ дѦсѦтъ 10.

Ѧ Ѧдинна́десѦтъ 11.

Ѧ двѦна́десѦтъ 12.

Ѧ тринна́десѦтъ 13.

Ѧ четы́ренѦдесѦтъ 14.

Ѧ пѦтъна́десѦтъ 15.

Ѧ шѦстьна́десѦтъ 16.

Ѧ седмьна́десѦтъ 17.

Ѧ Ѡсмьна́десѦтъ 18.

Ѧ дѦвѦтъна́десѦтъ 19.

Ѧ двѦдесѦтъ 20.

Ѧ двѦдесѦтъ Ѧ Ѧдинъ 21.

Ѧ двѦдесѦтъ Ѧ двѦ 22.

Ѧ двѦдесѦтъ Ѧ дѦвѦть 29.

Ѧ три́десѦтъ 30.

Ѧ четы́редесѦтъ 40.

Ѧ пѦтъдесѦтъ 50.

Ѧ шѦстьдесѦтъ 60.

Ѧ сѦдмьдесѦтъ 70.

Ѧ ѠсмьдесѦтъ 80.

Ѧ дѦвѦтъдесѦтъ 90.

Ѧ стѦ 100.

Ѧ стѦ Ѧ Ѧдинъ 101.

Ѧ стѦ Ѧ пѦтъдесѦтъ Ѧ пѦть 155.

Ѧ стѦ Ѧ дѦвѦтъдесѦтъ Ѧ дѦвѦть 199.

Ѧ двѦстѦ 200.

Ѧ три́ста 300.

Ѧ четы́рѦста 400.

Ѧ пѦть стѦтъ 500.

Ѧ шѦсть стѦтъ 600.

Ѧ сѦдмъ стѦтъ 700.

Ѧ Ѡсмь стѦтъ 800.

Ѧ дѦвѦть стѦтъ 900.

Ѧ ты́сѦща 1000.

Ѧ ты́сѦща дѦвѦть стѦтъ сѦдмъ 1907.

Ѧ двѦ ты́сѦщы 2000.

Ѧ три́ ты́сѦщы 3000.

Ѧ четы́ре ты́сѦщы 4000.

Ѧ пѦть ты́сѦщы 5000.

Ѧ шѦсть ты́сѦщы 6000.

Ѧ сѦдмъ ты́сѦщы 7000.

Ѧ Ѡсмь ты́сѦщы 8000.

Ѧ дѦвѦть ты́сѦщы 9000.

Ѧ дѦсѦтъ ты́сѦщы 10000.

Ѧ ты́сѦща ты́сѦщы 1000000.

Примѣчаніе. Церковно-славянскія названія а) дней недѣли: поне-
дѣльникъ, вторникъ, среда, четвертокъ, пяттокъ, суббота, недѣла (вос-
кресенье), б) мѣсяцевъ: іануарій, февралій, мартъ, апрілій, май, іюній,
іюлій, августъ, септембрій, октѡбрій, ноямбрій, декѣмбрій.

Переносъ словъ.

Правильное раздѣленіе словъ на слоги служить, какъ и въ
русскомъ языкѣ, основаніемъ для переноса въ слѣдующую строку
тѣхъ частей слова, которыя полностью не умѣщаются въ концѣ
предыдущей строки, такъ что обычныя *правила переноса* русской
грамматики примѣняются и въ церковно-славянскихъ изданіяхъ.
Вотъ нѣкоторые примѣры раздѣленія словъ на слоги для переноса:
фа—рѣ—сѣй, ѿ—ли—нскій, свѣ—тѣль—никъ, гор—дый, лю—блю, кро—
ваѣ, кѣ—плѣ, але—ксандръ, во—ста, вѣѣ—дѣ, изъ—ва—ви—ти, изъ—
мѣ—ти, по—скре—же—щеть, со—здѣ—вый и т. д.

СПРАВОЧНО-ОРОГРАФИЧЕСКІЙ УКАЗАТЕЛЬ

ИМЕНЬ ВСѢХЪ СВЯТЫХЪ,

ПРАЗДНУЕМЫХЪ ПРАВОСЛАВНОЮ ЦЕРКОВЬЮ.

1. Мужскія имена.

Аѡвѡкѡмъ.	Аѡгѡей, Аѡгѡий.	Аѡмѡрѡсий.
Аѡвѡдѡй.	Аѡгѡлѡий.	Аѡмѡнъ.
Аѡвѡдонъ.	Аѡгнъ.	Аѡмѡнъ.
Аѡвенѡири.	Аѡдѡмъ.	Аѡмонѡтъ.
Аѡверѡкѡй.	Аѡдрѡанъ.	Аѡмѡлѡй.
Аѡвѡвъ.	Аѡетѡй.	Аѡмѡланъ.
Аѡвѡдъ, или Аѡвѡдѡй.	Аѡза.	Аѡмѡлѡхѡй.
Аѡвѡмъ.	Аѡзадѡанъ.	Аѡмѡсъ.
Аѡвраѡмѡий.	Аѡзарѡа.	Аѡнанѡа.
Аѡвраѡмъ.	Аѡзѡтъ.	Аѡнастѡсий.
Аѡвраѡмѡй.	Аѡѡалъ.	Аѡнатѡлѡй.
Аѡвѡдѡмъ.	Аѡкакѡй.	Аѡндрѡей.
Аѡвѡндѡй.	Аѡкѡсѡй.	Аѡндрѡникъ.
Аѡвѡнъ.	Аѡкѡсѡмъ.	Аѡнектъ.
Аѡгѡвѡа.	Аѡкѡндѡнъ.	Аѡнемпѡдѡстъ.
Аѡгѡвъ.	Аѡкѡтѡнъ.	Аѡнѡита, или Аѡнѡитъ.
Аѡгѡпитъ.	Аѡкѡла.	Аѡнинъ.
Аѡгѡпѡй.	Аѡлѡанъ.	Аѡнѡхъ.
Аѡгаѡагѡелъ.	Аѡлѡзандръ.	Аѡнѡпатръ,
Аѡгаѡодѡръ.	Аѡлѡзѡй.	Аѡнѡнѡй.
Аѡгаѡонѡкъ.	Аѡлѡмъ.	Аѡнѡнинъ.
Аѡгаѡонѡдѡ.	Аѡлѡсей.	Аѡнѡпа.
Аѡгаѡонѡсъ.	Аѡлѡфѡй.	Аѡнѡвѡй.
Аѡгаѡонъ.	Аѡлѡпѡй.	Аѡнѡмъ.

Ἄνθρξ.
 Ἀπέλλῃ.
 Ἀπολλῖνάρῃ.
 Ἀπολλῴнῃ.
 Ἀπολλῴнх.
 Ἀπολλῴсх.
 Ἀпронῖάνх.
 Ἀрдалῴнх.
 Ἀρέθa.
 Ἀρίсх.
 Ἀρίάνх.
 Ἀрῖй.
 Ἀρίстархх.
 Ἀρίстῴнх.
 Ἀρίстовѡх.
 Ἀρίстоκλῖй.
 Ἀρκάдῃ.
 Ἀρνύла.
 Ἀрсένῃ.
 Ἀрте́ма.
 Ἀрте́мῃ.
 Ἀрте́мωнх.
 Ἀρχῖлῖй.
 Ἀρχῖппх.
 Ἀскалῴнх.
 Ἀсклиπῖοδότη.
 Ἀстерῖй.
 Ἀстій.
 Ἀстіῴнх.
 Ἀсѡгкрῖтх.
 Ἄттῖй.
 Ἄттῖкх.
 Ἀφрῖкάνх.
 Ἀφθόνῃй.
 Ἀχάζх.
 Ἀχάνкх.

Ἀχία.
 Ἀχῖλλῃй.
 Ἀφана́сῃй.
 Ἀφнногѣнх.
 Ἀφнноду́рх.
 Ἄνδα.
 Ἄνделай.
 Ἄνδιφάзх.
 Ἄνді́сх.
 Ἄνді́кῃй.
 Ἄνкта.
 Ἄντονόμх.
 Ἄνзѣнтῖй.

Борисх.

Βαβύла.
 Βαδίμх.
 Βάκхх.
 Βαλενті́нх.
 Βαлері́анх.
 Βάптосх.
 Βарада́тх.
 Βαραхῖсῖй.
 Βарахῖтῖй.
 Βάρварх.
 Βαλλάмх.
 Βαρна́ва.
 Βαρса́ва.
 Βαρсісх.
 Βарсонόφῃй.
 Βарѡхх.
 Βарѡххх.
 Βарѡоломе́й.
 Βарѡѡ́авх.
 Βасі́лῃдх.
 Βасі́лῃй.

Βасі́лскх.
 Βасі́лькò, ἢлῖ Βасі́лῃй.
 Βασсі́анх.
 Βάссхх.
 Βасῴй.
 Βάта.
 Βахῖсῖй.
 Βафсῖй.
 Βендимі́анх.
 Βенеді́мх.
 Βенеді́ктх.
 Βеніамі́нх.
 Βέρкхх.
 Βі́лхх.
 Βирі́ладхх.
 Βисарῖῴнхх.
 Βіанῴрхх.
 Βіві́анхх.
 Βікѣнтῖй.
 Βікторі́нхх.
 Βі́кторхх.
 Βіта́лῃй.
 Βітхх.
 Βладі́мῖрхх.
 Βла́сῖй.
 Βоні́фатῖй.
 Βсе́володхх.
 Βѡкóлхх.
 Βѡчс́лῃвхх.
 Βѡѡ́нῃй.

Γаведдаῖй.
 Γаві́нῃй.
 Γаврῖйлхх.
 Γа́йй.
 Γалактῖῴнхх.

Галікз.
Гамалійлз.
Геласій.
Гемеллз.
Геннадій.
Герасіми.
Гервасій.
Германз.
Геронтій.
Георгій.
Гігантій.
Глѣбз.
Глѣкерій.
Горгій.
Горгоній.
Гордіанз.
Гордіій.
Григорій.
ГѸрій.

Давідз.
Давіктз, или Авдактз.
Дадз.
Далматз.
Даміанз.
Данактз.
Данійлз.
Дасій.
Димитріанз.
Димітріій.
Дисанз.
Дідѹмз.
Дій.
Діодотз.
Діодѡрз.
Діомидз.

Діонѹсій.
Діоскорз.
Дісідерій.
Дометіанз.
Дометій.
Домнінз.
Домнз.
Донатз.
Дорѹмедонтз.
Досіо-еї.
ДѸкітій.
ДѸла.
Дѡро-еї.

Едесій.
Екдікій, или Екдітз.
Елеазарз.
Елезвої.
Елеусіппз.
Елеу-еерій.
Еліма.
Еліссей.
Елладій.
Елліі.
Елпідій.
Елпідіфорз.
Емїліанз.
Епафрасз.
Епафродітз.
Епенетз.
Епиктетз.
Епімахз.
Епіфаній.
Епполоній.
Еразмз.
Ерастз.

Ермей.
Ермініггелдз.
Ермій.
Ерміппз.
Ермогенз.
Ермократз.
Ермолай.
Ермз, или Ерма.
Ермѹлз.
Ершсз.
Есперз.
Ефівз.
Ефрема.
ЕзакѸстѡдіанз.
Е-еерій.
Евангелз.
Еварестз.
Евелпістз.
Евентій, или ІѸвен-
тінз.
ЕвѸлз.
Евгеній.
Евграфз.
Евдокімз.
Евдозіій.
Евїласій.
Евкарпій.
Евклей.
Евлампій.
Евлоргій.
Евменій.
Евнікіанз.
Евнѡїкз.
Евѡдз.
Евпз.
Евпорз.

Ἐνσεβίῃ.
 Ἐνσεώνη, или Ἐνσε-
 вώνη.
 Ἐνсеῖγνίῃ, или Ἐνсеῦγνίῃ.
 Ἐνстаφίῃ.
 Ἐνστοχίῃ.
 Ἐνстратίῃ.
 Ἐνсхίμωнъ.
 Ἐνтроπίῃ.
 Ἐντῦχίανъ.
 Ἐντῦχίῃ.
 Ἐντῦχъ.
 Ἐνфрасίῃ.
 Ἐνфросύνъ.
 Ἐνψύχῃ.
 Ἐν-φ-μίῃ.

Захχέῃ.
 Захаріа.
 Зевінъ.
 Зіна.
 Зинобіῃ.
 Зинώνъ.
 Зшілъ.
 Зωсіма.
 Зώтїкъ.

Игаѳразъ.
 Игорьъ.
 Иліа.
 Иліанъ.
 Иліῃ.
 Иліодώρъ.
 Иракла́мвонъ, или Ира-
 клέμωнъ.
 Иракліῃ.

Ирωдіώνъ.
 Иса́а.
 Искѡй.
 Ису́хῃ.

Иадώρъ.
 Иакісхόλъ.
 Иакωвъ.
 Иамвліхъ.
 Ианікїтъ.
 Ианнδάρіῃ.
 Иасωνъ.
 Игнатіῃ.
 Иезекіиль.
 Иера́зъ.
 Иере́міа.
 Иере́міῃ.
 Иерωνύμъ.
 Иеро-ѳе́й.
 Иерώνъ.
 Исѳсз Навіиъ.

Иларіῃ.
 Иларіώνъ.
 Иллῦрікъ.
 Индисъ.
 Інна.
 Іннокéntῃ.
 Ипполῦтъ.
 Ирїнархъ.
 Ирнέй.
 Ирїніῃ.
 Исаакіῃ.
 Исаакъ.
 Иса́кῃ.
 Исау́ръ.
 Исіδωρъ.

Исма́илъ.
 Истѳкаріῃ.
 Иѳвенáлῃ.
 Иѳвенті́нъ.
 Иѳла.
 Иѳліанъ.
 Иѳліῃ.
 Иѳстїні́анъ.
 Иѳстінъ.
 Иѳстъ.
 Иѳадъ.
 Иѳакі́мъ.
 Иѳаннікїῃ.
 Иѳáннъ.
 Иѳасáфъ.
 Иѳвъ.
 Иѳіль.
 Иѳна.
 Иѳсифъ.
 Иѳсіῃ.

Калліма́хъ.
 Каллінікъ.
 Калліѳніῃ.
 Каллістрáтъ.
 Кáллістъ.
 Калѳ-ѳъ.
 Кандідъ.
 Кантіді́анъ.
 Кантідіῃ.
 Капі́тωнъ.
 Карі́ώνъ.
 Кáрпъ.
 Картéрῃ.
 Кассі́анъ.
 Кастóрῃ.

Кáсторъ.
 Кастрі́хій.
 КастѸлз.
 Катѣ́рій.
 КатѸнз.
 Келесті́нз.
 Келсі́й.
 Кенсорі́нз.
 Кесáрій.
 Кѣсарь.
 КіроѸкз.
 Кі́йфа.
 Кіндѣ́й.
 Кінтілі́анз, или Квін-
 тілі́анз.
 Кі́ѡнз.
 Клауді́анз.
 Клауді́й.
 Клеоні́кз.
 Клео́па.
 Кли́ментз.
 Кодра́тз.
 Ко́интз.
 Конко́рдій.
 Ко́ншнз.
 Копрі́й.
 Корні́лій.
 КорнѸтз.
 Коршнáтз.
 Космá.
 Крискенті́анз.
 Крискѣ́нтз.
 Крі́спз.
 Кроні́дз.
 Квáртз, или Квáртз.
 КѸкша.

КѸфій.
 Кѡнстанті́нз.
 КѸпрі́анз.
 КѸрі́акз.
 КѸрі́ллз.
 КѸрі́нз.
 КѸрі́ѡнз.
 КѸръ.

 Лáзарь.
 Лáмпадз.
 Лаоді́кій.
 Лáргій.
 Лаврѣ́нтій.
 Лáврз.
 Лѣвз.
 Леонті́й.
 Лѣсентз.
 Лешні́дз.
 Левкі́й.
 Лівѣ́рій.
 Лі́мнѣй, или Лі́мній.
 Лі́нз.
 Лóггінз.
 ЛѸка.
 ЛѸкі́анз.
 ЛѸкі́й.
 ЛѸкллі́анз.
 ЛѸппз.
 Лѡ́тз.
 ЛѸкарі́ѡнз.
 ЛѸсі́мáхз.

 Мáгнз.
 Мака́рій.
 Македо́ній.

Македо́нз.
 Макрѡ́вій.
 Малах́ія.
 Мáлхз.
 Мáмантз.
 Маммі́й.
 МанѸилз.
 Марда́рій.
 Мардо́ній.
 Марі́авз.
 Марі́нз.
 Маркеллі́нз.
 Маркѣ́ллз.
 Маркі́анз.
 Ма́рко, или Ма́ркз.
 Марсáлій.
 Марті́ніанз.
 Марті́нз.
 МартѸ́рій.
 МарѸѸз.
 Ма́рз.
 Ма́ршнз.
 Матѣ́й.
 Матѣ́й.
 Мазі́анз.
 Мазі́міанз.
 Мазі́міліанз.
 Мазі́мз.
 Маврі́кій.
 Мáврз.
 Мавсі́ма.
 Меді́мнз.
 Меласі́ппз.
 Мелѣ́тій.
 Мелевсі́ппз.
 Мелі́тѡнз.

Мѣлнѡнъ.
 Менандръ.
 Менѣа.
 Менігнъ.
 Мерѣрїй.
 Мертїй.
 Меѡдїй.
 Мїпа.
 Минѣѡнъ.
 Минсїѡей.
 Митрофанъ.
 Мїанъ.
 Мїліссенъ.
 Мїлій.
 Міраъ.
 Місанъ.
 Міхаїлъ.
 Міхей.
 Модѣстъ.
 Мѣко.
 Мѣкїй.
 Мѡнсеї.
 Мѡгдонїй.
 Мѡрѡнъ.
 Назарїй.
 Наркіссъ.
 Наѣмъ.
 Наѡнанъ.
 Нектарїй.
 Неофѣтъ.
 Нестѡръ.
 Неѡнъ.
 Нїрса.
 Нїфѡнтъ.
 Нїкандръ.

Нїканѡръ.
 Нїкіта.
 Нїкіѡръ.
 Нїкодїмъ.
 Нїкола, или Нїколай.
 Нїколай.
 Нїкостратъ.
 Нїкѡнъ.
 Нїлъ.
 Нїтъ.
 Нѡктополїѡнъ.
 Олѡмпанъ, или
 Олѡмпъ.
 Олѡмпїй.
 Онїсїй.
 Онїсїмъ.
 Онїсїѡръ.
 Онѣѡрїй.
 Орентїй.
 Орѣстъ.
 Острѡхїй.
 Пагкратїй, или Пан-
 кратїй.
 Пагхарїй, или Панха-
 рїй.
 Паїсїй.
 Пактовїй.
 Палладїй.
 Памва.
 Памѡнъ.
 Памфалѡнъ.
 Памфамїръ.
 Памфїлъ.
 Пансѡфїй.

Пантелеїмѡнъ.
 Папа.
 Папїй.
 Папѡла.
 Парамѡнъ.
 Пардъ.
 Паригѡрїй.
 Пармѣнїй.
 Пармѣнъ.
 Парѡдъ.
 Парѡенїй.
 Пасїкратъ.
 Патапїй.
 Патермѡѡїй.
 Патрікїй.
 Патрѡвъ.
 Патрѡклъ.
 Пафнѣтїй.
 Пахѡмїй.
 Павелъ.
 Павлінъ.
 Павсїкакїй.
 Павсїлѡпъ.
 Пелїй.
 Перегрїнъ.
 Пѣтръ.
 Пѣѡнъ.
 Пигасїй.
 Піменъ.
 Піна.
 Піонїй.
 Пістъ.
 Платѡнъ.
 Полѣвїй.
 Полѣнъ.
 Полѣвктъ.

Полѹк'рпъ.	Рѡмáнъ.	Сергій.
Полѹхрѡній.	Рѡмѹлъ.	Сивелъ.
Полпсѣй.		Сигицъ.
Полпий.	Сáвва.	Сіла.
Полпій.	Саввátій.	Сіланъ.
Пѡнтій.	Савелъ.	Сілавáнъ.
Поплій.	Саверій.	Сілвѣстръ, или Сіль-
Порфѹрій.	Савінъ.	вѣстръ.
Потітъ.	Садѡкъ.	Сілдáнъ.
Прилидіáнъ.	Сакердáнъ.	Сілмнъ.
Пріскъ.	Саламáнъ.	Сіоній.
Прѡвъ.	Самсѣй.	Сісіній.
Прокѣссъ.	Самѹлъ.	Сісѡй.
Прѡклъ.	Самѡнъ.	Сізтъ.
Прокѡпій.	Самѡнъ.	Смарáгдъ.
Прокъ.	Сарвілъ.	Солохѡнъ.
Протасій.	Сасѡній.	Сонирілъ.
Протерій.	Сатерінъ.	Софѡніа.
Прѡхоръ.	Сатерній.	Спенсіппъ.
Прѡтогѣнъ.	Саторнілъ.	Спѹрідѡнъ.
Прѡтолеѡнъ.	Сатернінъ.	Стахѹй.
Прѡтъ.	Сатѡрнінъ.	Стефанъ.
Пѡдъ.	Сатѹръ.	Стратонікъ.
Пѡплій.	Севастіáнъ.	Стратѡнъ.
	Северінъ.	Стратѡръ.
Равѡла.	Севсріáнъ.	Сѡілвзъ.
Разѡмникъ.	Севиріáнъ.	Сѡзѡнтъ.
Рѣасъ.	Севіръ.	Сѡкрáтъ.
Ревокáтъ.	Секѡдъ.	Сѡсїпáтръ.
Рілма.	Селенкій.	Сѡссїй.
Різъ.	Селѣнкъ.	Сѡсѡѣнъ.
Родіѡнъ.	Селіпій.	Сѡфрѡній.
Родоніáнъ.	Сеннісъ.	Сѡмѣѡнъ.
Рѡстікъ.	Ссрапѡнъ.	Сѡмфоріáнъ.
Рѡф'нъ.	Ссрафімъ.	
Рѡфъ.	Ссрафїѡнъ.	

Ταράσιϊ.
 Ταράχъ.
 Τατίωνъ.
 Ταυρίωνъ.
 Τερέντιϊ.
 Τέρτιϊ.
 Τιβѣртіϊ.
 Τίγριϊ.
 Τιμόлаϊ.
 ΤιμοѠей.
 Τιμωνъ.
 Τίτъ.
 Τραγκβιλλіъ.
 Τριβίμий.
 Τριφύλλий.
 Τροφίμъ.
 Τρωάδιϊ.
 Τρύφωνъ.
 Τὺρόνъ.
 Τύχικъ.
 Τύχωνъ.

Οὐαλενтіиъ, или Ва-
 лентіиъ.
 Οὐαленτѣ, или Валентъ.
 Οὐалериάνъ, или Вале-
 ріанъ.
 Οὐаллѣрій, или Валѣрій.
 Οὐάρъ.
 Οὐрванъ.
 Οὐрпасіанъ.

Φάβιϊ.
 Φανтінъ.
 ФармѠий.
 Фарнакіϊ.

Φανστίанъ.
 Φάνстъ.
 Φελікіссіμъ.
 Φιλіъ.
 Φілагріϊ.
 Φіладѣлφъ.
 Φіларетъ.
 Φілетѣръ.
 Φілимώνъ, или Філи-
 монъ.
 Φілітъ.
 Φіліппъ.
 Φілаъ.
 Φілогоніϊ.
 Φілоктіμωνъ.
 Φілологъ.
 Φілосоφъ.
 ΦілоѠей.
 ΦілѠμένъ.
 Φінеесъ.
 Φірманъ.
 Φірмосъ.
 Φлавіанъ.
 Φлавіϊ.
 Φлѣгонтъ.
 Φлорентіϊ.
 Φлѡръ.
 Φорвінъ.
 Φροντάсїи.
 ΦρѠментіϊ.
 ΦѠлвіанъ.
 ΦѠртѠнатъ, или Фор-
 тѠнатъ.
 ΦѠсікъ.
 Φѡка.
 Φѡстиріϊ.

Φώтїи.
 Φωтінъ.
 Φѡтъ.

Χαράλαμνιϊ.
 Χαρίсїмъ.
 Χαρίтѡнъ.
 Χερііμωνъ.
 Χрістоφόръ.
 ΧρѣсάνѠъ.
 Χρѣсогенъ.
 Χρѣсότηъ.
 ΧѠдіѡнъ.
 ΧѠдазатъ, или ОѣсѠа-
 занъ.

Ψѣръ.
 Ψсіа.

ΞάνѠиϊ.
 Ξеноφѡнтъ.

Ψѡй.

Θαадѣй.
 Θάаъ.
 Θαалѣй.
 Θαалѣсїи.
 Θавмáсїи.
 Θεαгенъ.
 Θεμέлїи.
 Θεмістоκλέй.
 Θεοгенъ.
 Θεογνίδъ.
 Θεοгнїи.
 Θεοгнѡстъ.

•Θεοδόσιϊ.
 •Θεοδότѣ.
 •Θεοδόχѣ.
 •Θεοδѣлѣ.
 •Θεοδωρίтѣ.
 •Θεодѡрѣ.
 •Θеоктирістѣ, или
 •Θеостиріктѣ.
 •Θеоктістѣ.
 •Θеопѣмптѣ.
 •Θеопістѣ.

•Θеопрѣпій.
 •Θеостиріктѣ.
 •Θеостіхѣ.
 •Θеотѣкнѣ.
 •Θеотѣхѣ.
 •Θеофанѣ.
 •Θеофілѣ.
 •Θеофѣлѣктѣ.
 •Θерапонтѣ.
 •Θѣрмѣ.
 •Θеспѣсій.

•Θеѡна.
 •Θіфаїлѣ.
 •Θωмѣ.
 •Θѣрсѣ.
 Ѳакінѡѣ.
 Ѳпатій.
 Ѳперѣхій.
 Ѳперіхій.

2. Женскія имена.

Ἀγάпια.
 Ἀγάѣа.
 Ἀгаѣокліа.
 Ἀгаѣоніка.
 Ἀгніа.
 Ἀгріпіна.
 Ἀκѣліна.
 Ἀлезάνдра.
 Ἀлєνтіна, или Валєн-
 тіна.
 Ἀλλα.
 Ἀнастасіа.
 Ἀнімаіса, или Ἀнімаіда.
 Ἀнна.
 Ἀнтѡніна.
 Ἀнѣіса.
 Ἀнѣіа.
 Ἀнѣѣса.
 Ἀнѣсіа.
 Ἀполлінаріа.
 Ἀнфіа.

Ἀріадна.
 Ἀртѣміа.
 Ἀρχελαа.
 Ἀскитрѣа.
 Ἀскліада, или Ἀскли-
 піодѡта.
 Ἀсклипіодѡта.
 Ἀѣанасіа.
 Ἀνγѣста.

Βαρβάρα.
 Βасілісса.
 Βάσσα.
 Βεβѣа.
 Βирінеа, или Βερονіка.
 Βѣра.

Γαάѣа.
 Γаіаніа.
 Γάли.
 Γалина.

Глафѣра.
 Глѣкѣріа.
 Голіндѣха.

Δάρіа.
 Δόμνα.
 Домніка.
 Домніна.
 Дросіда.
 Дѣкліда.
 Дѡроѣѣа.

Ἐкатеріна.
 Ἐλέна.
 Ἐлѣкѡніда.
 Ἐлѣсавѣта, или Ἐлѣса-
 вѣѣа.
 Ἐннѣѣа.
 Ἐпістіма.
 Ἐпіχаріа.
 Ἐрміоніа.

Ἐρωτίδα.
Ἐυάνθεια.
Ἐυβύλα.
Ἐυγένια.
Ἐυδοκία.
Ἐυδοξία.
Ἐυλάλια.
Ἐυλαμπία.
Ἐυνίκη.
Ἐυπραξία.
Ἐυσεβία.
Ἐυστόλεια.
Ἐυτρόπεια.
Ἐυφίμεια.
Ἐυφρασία.
Ἐυφροσύνη.
Ἐυφάλια.

Зинаида.
Зиновія.
Зѡа.

Иρωида.

Ἰα.
Ἰάρια.
Ἰρίна.
Ἰραида.
Ἰсидώρα.
Ἰύλια.
Ἰύλιανία.
Ἰύλιττα.
Ἰύниа.
Ἰύстина.
Ἰωβίλλα.

Каздоба.
Καλέρεια.
Καλίσα.
Καλλίστα.
Καλλις-φένια.
Καпетωλίνα.
Κасинία.
Κερκύρα.
Κικιλία.
Κλαυδία.
Κλεοπάτρα.
Κονκέρδια.
Κрисκέντια.
Κύρα.
Κύριακία.
Κύριэна.
Κύριλλα.

Λариса.
Λεονίλλα.
Лѣкία.
Лѣкина.
Любовь.
Людмила.
Λύδεια.

Μακρίна.
Μαμέλχ-θα.
Μαμύκα.
Μανέ-θα.
Μαρία.
Μαριάμνα.
Μαρίна.
Μαριωνίλλα.
Μάρ-θα.
Μαстрiдiа.

Ματρώνη.
Μάνρα.
Μελάνια.
Μελitina.
Μинодώρα.
Μитродώρα.
Μίζα.
Μωικω.
Μύροπια.

Надежда.
Πατάλεια.
Πεονία.
Πίκα.
Πίνα.
Πέννα.
Πνευχία.
Πνυφодώρα.

Ὠλγα.
Ὀλύμπιαδα.

Πараскена.
Πάνла.
Πελαγία.
Περпётъа.
Πiάма.
Πлатωνида.
Πолύζενια.
Πопλία.
Πρεπεδίгна.
Πρίскиλλα.
Πросκѣдiа, - или Прос-
дѣка.
Πύλхѣρια.

Раїса.
Ріштіа.
Рѣфіна.

Севастіана.
Серафіма.
Сіра.
Снандѣліа.
Соломонія.
Софіа.
Стефаніда.
Свєсінна.
Свєсінатра.
Сѣгклиткіа.

Таїсія.
Татіана.
Текѣса.
Трѣфєна.

Оуалентіна, или Валєн-
тіна.
Оуїркѣ.

Фаїна.
Фанста.
Фєврѣніа.
Фєрвѣѣа.
Филікітатѣ.
Филіцатѣ.
Фіва.
Філіппіа.
Філонілла.
Фѣтінѣ.
Фѣтініа.

Харієсса.
Харіта.
Харітіна.
Хіоніа.

Хрістіна.
Хрістодѣла.
Хрѣсія.

Занѣппа.
Зєніа.

Дєкла.
Дєодосіа.
Дєодотіа.
Дєодѣліа.
Дєодѣра.
Дєоктіста.
Дєонілла.
Дєопістіа.
Дєофаніа.
Дєофіла.
Дєссалонікіа.
Дивєа.
Дѣмаїда.

ОГЛАВЛЕНІЕ.

	СТРАН.
Отъ составителя	3
Церковно-славянская азбука	6
Прописныя и строчныя буквы	7
Гласныя буквы	8
Согласныя и полугласныя буквы	17
Строчные знаки («знаки препинанія»)	18
Надстрочные знаки («верхняя сила»)	19
Титла	23
Цифры	27
Переносъ словъ	28
 Справочно-ореографическій указатель именъ всѣхъ святыхъ, празднуе- мыхъ Православною Церковью.	
1. Мужскія имена	29
2. Женскія имена	37

